

Duik in het Curaçaose erfgoed

Muzik di zumbi.

Muziek van Curaçao

Handleiding Middelbaar Onderwijs

© Stichting NAAM (2018)

Inhoud van de lesbrief

Muzik di zumbi. Muziek van Curaçao

Deze lesbrief maakt deel uit van 'Duik in het Curaçaose erfgoed', een serie lesbrieven over het materiële en immateriële cultureel erfgoed van Curaçao.

De lesbrief “Muzik di zumbi. Muziek van Curaçao” bestaat uit drie lessen over deze specifieke muziektraditie en diens instrumenten. Eventueel kan deze lesreeks met een bezoek van een muzikant worden afgesloten.

Les 1. Maak kennis met muziek di zumbi

De leerlingen horen verschillende muziekfragmenten van de muziek di zumbi. De naam van muziek di zumbi wordt uitgelegd.

Les 2. De klanken van de muziek di zumbi

De leerlingen horen welke welke instrumenten bij de muziek di zumbi gebruikt worden en hoe deze klinken. De leerlingen worden bewust gemaakt dat dagelijkse voorwerpen als muziekinstrumenten gebruikt kunnen worden.

Les 3. Zo maak je de instrumenten!

De leerlingen leren hoe de instrumenten van muziek di zumbi gemaakt worden. De leerlingen kunnen zelf een instrument maken van kosteloos materiaal.

Les 4. "African Rhythms in Curaçao".

Deze documentaire vertelt over de Afrikaanse oorsprong van de Curaçaose muzieksoorten muziek di zumbi, tambú, tumba en jazz. Russell Soleana, muzikant van Grupo Issoco, kan uitgenodigd worden om op school meer te vertellen over muziek di zumbi en de instrumenten.

Tip 1:

Opdrachten van les 3 hebben materialen nodig die ruim van tevoren verzameld moeten worden. Geef bij aanvang van deze lessenserie de leerlingen de instructie om deze materialen te verzamelen!

De algemene leerdoelen van deze lesbrief

Aan het eind van de lessenserie weten de leerlingen:

1. Hoe muziek di zumbi klinkt.
2. Hoe deze muziek is ontstaan.
3. Waar de naam muziek di zumbi vandaan komt.
4. Welke instrumenten in muziek di zumbi gebruikt worden.
5. Hoe deze instrumenten gemaakt worden.
6. Welke andere muziekstijlen van Curaçao uit Afrikaanse ritmes ontstaan zijn.

Vorbereiding van deze lesbrief

In de algemene handleiding van deze lessenserie leest u hoe u deze digitale lesbrief in de klas het beste kunt gebruiken.

Het is belangrijk deze algemene handleiding goed door te nemen, zodat u weet:

- . dat u de lesstof met eigen woorden gaat vertellen.
- . hoe u de digitale lesbrief via digibord of computers in de klas gebruikt.
- . hoe u de les en de opdrachten optimaal voorbereid.
- . hoe u de les voor de leerlingen zo interactief mogelijk maakt.
- . hoeveel tijd u voor de opdracht(en) kwijt bent.

Les 1. Maak kennis met de muziek di zumbi

Tip 1:

In deze lesbrief komt een aantal filmpjes en geluidsopnames voor. Controleer vooraf of deze links afgespeeld kunnen worden in de klas. Elke link wordt afgebeeld met de volgende symbolen:

is het symbool voor de link naar een filmpje.

is het symbool voor de link naar een geluidsopname.

Behandelen van de lesstof (30 minuten)

Stel een of meer luistervragen, bijvoorbeeld:

- . Wat betekent de naam “zumbi”, denk je?
- . Luister goed welke instrumenten je hoort.
- . Welk geluid geeft elk instrument?

Het luisterfragment “Ban bek den tempu” van Grupo Issoco duurt 3.19 minuten.

Heb jij deze muziek al eens eerder gehoord?

De muziek di zumbi wordt gespeeld door Grupo Issoco, het nummer is afkomstig van de CD “Biba Felis”. Muzik di zumbi is instrumentale muziek, waarbij niet gezongen wordt, hooguit soms wat woorden tussendoor. De instrumenten zijn de tambú grandi, benta, matrimonial, triangel.

Wat denk je als je de naam “muzik di zumbi” hoort?

Eigen inbreng van leerlingen.

Het filmfragment “Almacita di Desolato” met de soundtrack van Grupo Issoco duurt 1.44 minuten.

Helaas is de kwaliteit niet heel goed.

Issoco won met deze soundtrack de 'Internationaal filmgebeuren van Vlaanderen'-prijs voor de beste filmmuziek (1986).

Wat is “zumbi” voor jou?

Eigen inbreng van leerlingen.

Opdracht 1. Wat betekenen Afrikaanse muziek en dans voor jou? Discussie.

a. Leerkracht materialen:

. Digibord; of schoolbord met krijt; of twee A3 papieren aan elkaar geplakt en een stift.

b. Leerlingen:

. Hoeven niets mee te nemen.

c. Instructie:

. Belangrijk bij deze discussie is dat de leerkracht luistert en niet haar of zijn eigen mening laat blijken!

Stap 1.

. De leerkracht schrijft de antwoorden van de leerlingen in steekwoorden op.

. Stimuleer de leerlingen om zoveel mogelijk antwoorden te geven.

Stap 2.

. Ga daarna de discussie aan over de opgeschreven antwoorden, bijvoorbeeld:

Trommels: Welk gevoel roepen trommels in jou op?

Afrika: Wat betekent Afrika voor jou?

Saaï/Leuk: Wat vind je precies saai/leuk? Etc.

Stap 3.

. Kies een aantal beladen antwoorden uit en vraag waar deze antwoorden op gebaseerd zijn (deze stap is gericht op de bewustwording onder de leerlingen):

Bijvoorbeeld: wordt er negatief gesproken over gebruiken, dans, muziek van Afro-Curaçaose oorsprong? Zo ja, ben je je er bewust van dat het negatief is? Is het echt jouw gevoel of heb je het van andere mensen overgenomen?

Les 2. De klanken an de muzik di zumbi

Tip 1:

Controleer vooraf of de filmpjes en geluidsopnamen op de schoolapparatuur afgespeeld kunnen worden!

Behandelen van de lesstof (40 minuten)

Stel een of meer luistervragen, bijvoorbeeld:

- . Wat is het verschil in klank van de wiri en de triangel?
- . Hoe kun je verschillende klanken met de benta maken?
- . Welke verschillende klanken kun je met de tambú grandi maken?

Het filmfragment van het optreden van Grupo Issoco op het Curaçao International Song Festival duurt 3.50 minuten. Helaas is de kwaliteit van de opname niet heel goed.

Welke instrumenten herken jij in de muzik di zumbi?

De benta (mondharp), wiri (rasp), matrimonial (planksistrum) en tambú grandi (grote trom).

De korte film “Konose Bo Isla: Muzik di Zumbi” van Uniek Curaçao en Catrien Ariëns duurt 11.52 minuten. In dit filmpje leggen de muzikanten van Issoco (Rudsel Isidora en Russell Soleana) de muzik di zumbi uit.

Tip 2:

U kunt het verloop van de les levendiger maken door de leerlingen te laten vertellen wat ze al weten over de instrumenten na het zien van bovengenoemde film. Vul hun antwoorden daarna kort aan met de informatie uit de lestekst.

Het luisterfragment van de boventonen van de benta duurt 1.38 minuten.

Tip 3:

Vraag de leerlingen vooraf om goed te letten of ze twee tonen tegelijk kunnen horen. Dit zijn de grondtoon en de boventoon van de benta.

U kunt het maken van een boventoon ook met de leerlingen oefenen:

als je duidelijk de klank “uuuuuuuuuu” zingt en daarbij met de stand van je mond en tong speelt, dan kan er een fluittoon bovenop die uuuuuuuuu klank ontstaan. Die fluittoon verdwijnt als je van de “uuuuuuuuu” een “oe” klank maakt (bron: Marianne Tulp-Verheijde). Zie voor meer informatie: <http://www.boventonen.nl/boventonen/>.

Hoe kun je een raspend geluid swingend maken?**Luister naar Richard Doest en vertel wat hij doet!**

Je kunt het raspen afwisselen met een scherpe tik of een korte pauze, waardoor een swingend geluid ontstaat. Dit kun je zien en horen in het filmfragment van Richard Doest en de ijzeren wiri.

Het filmfragment van Richard Doest en de ijzeren wiri duurt 40 seconden.

Het filmfragment van Richard Doest en de triangel duurt 1.11 minuten.

Tip 4:

In de opnames van de wiri en de triangel is veel meer speelvariatie te horen dan in de korte film van Stichting Uniek Curacao die aan het begin van de les te zien en horen is.

Het filmfragment van Oswin Pikero en de muziek di zumbi met de dwarsfluit duurt 30 seconden.

Nu heb je alle instrumenten van de muziek di zumbi gehoord. Welke instrumenten komen oorspronkelijk uit Afrika denk je?

De benta, raspu (voorloper van de wiri, gemaakt van een koehoorn of kalebas) en de trommel. Ook komen er allerlei soorten fluiten voor in Afrika. Trommels met een of twee vellen komen niet alleen in Afrika maar over de hele wereld voor. De tambu grandi van Curaçao is gemaakt naar voorbeeld van de trommel van het 19e eeuwse militaire muziekcors uit Nederland.

. De matrimonial is waarschijnlijk door Spanjaarden en Portugezen of door Portugese Joden meegenomen naar Zuid-Amerika. In Venezuela vind je een identiek instrument.

. De triangel komt uit Europa. Daar werd de triangel al in de middeleeuwen (ruim 600 jaar geleden) bespeeld.

De matrimonial en de triangel zijn waarschijnlijk rond 1900 aan de Curaçaose muziek di zumbi toegevoegd (informatie uit Gansemans en Verheijde).

Het luisterfragment “Pa bo medita” van de CD “Biba Felis” van Issoco duurt 4.42 minuten. Laat de leerlingen even meedansen!

Het filmfragment van Richard Doest en de koperen matrimonial duurt 1.06 minuten.

Het filmfragment van Russel Soleana speelt de kimba tutu duurt 23 seconden.

Opdracht 1: Maak muziekinstrumenten van alledaagse materialen!

a. Leerkracht materialen:

. Neem een paar voorbeelden mee van alledaagse voorwerpen die als muziekinstrumenten gebruikt kunnen worden. Bijvoorbeeld twee lepels (tegen elkaar aan tikken), flesjes deels gevuld met water (om in te blazen), etc.

b. Leerlingen :

. Nemen alledaagse voorwerpen mee van huis die een mooi of grappig geluid maken.

c. Instructie:

. De leerlingen nemen de volgende dag een voorwerp naar keuze mee naar school. Zij laten het geluid aan de klas horen.

. Zij verdelen zich in groepjes. Laat hen thuis of op het schoolplein een muziekstukje inoefenen.

. Spreek een dag af waarop zij hun muziek in de klas ten gehore brengen, bijvoorbeeld aan het eind van deze lessenserie.

Les 3. Zo maak je de instrumenten!

Tip 1:

Controleer vooraf of de filmpjes en geluidsopnamen op de schoolapparatuur afgespeeld kunnen worden!

Behandelen van de lesstof (30 minuten)

Stel een of meer luistervragen, bijvoorbeeld:

- . Waar kun je de snaar van de benta van maken?
- . Welke dierenhuid is het meest geschikt voor een tambú grandi?
- . Welke materialen heb je nodig voor het maken van een matrimonial, denk je?

Tip 2:

Maak ruimte voor ervaringen van leerlingen. Er zijn vast leerlingen in de klas (of hun familieleden of burens etc.) die bekend zijn met een of meer van deze instrumenten!

Weet je nog welke instrumenten van oorsprong Afrikaans zijn?

De benta, de tambu grandi en de wiri (raspu). De trommel en fluit komen van oudsher op de hele wereld voor. De matrimonial en triangel komen uit Europa.

Wat denk je, is het lastig of simpel om deze instrumenten te maken?

Eigen inbreng van de leerlingen.

Tip 3:

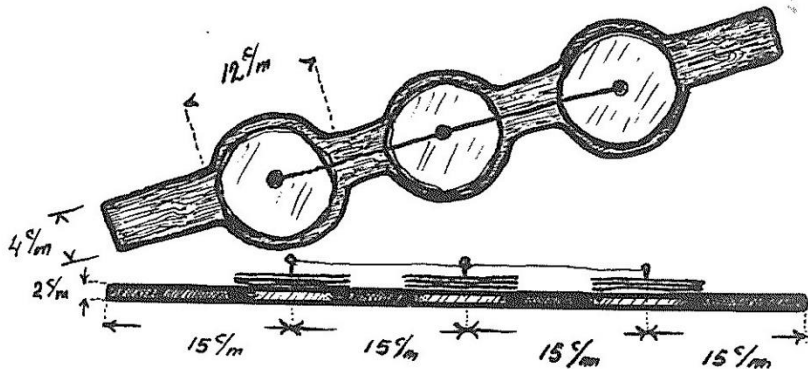
Bespreek de maakwijze van elk instrument aan de hand van de foto's. Wijs daarop de onderdelen aan en vertel wat over de maakwijze. Dat maakt de lesstof levendiger dan alleen vertellen.

Het filmfragment “Russel Soleana maakt een snaar voor zijn benta” duurt 5.04 minuten.

Opdracht 1. Maak zelf een muziekinstrument van afvalmateriaal!

Je mag een bestaand instrument namaken of helemaal zelf bedenken. Belangrijk is, dat je muziekinstrument goed klinkt!
Om je een beetje op weg te helpen, staan hier drie voorbeelden van muziekinstrumenten.

1. Maak zelf een matrimonial.

a. Leerkracht materialen:

- . per groepje: 4 spijkers van minstens 7 cm (3 voor het instrument en 1 extra voor het krom slaan) en 1 dikkere spijker om de gaten in de deksel te slaan.
- . minimaal 1 hamer, 1 nijptang, meerdere stukken schuurpapier.

b. Leerlingen

- . Leerlingen nemen mee: een plankje van ongeveer halve meter lang, 7 cm breed en 2 cm dik.
- . Minstens 9 dekseltjes van conservenblikjes.
- . Eventueel nemen leerlingen zelf gereedschap mee naar school.

c. Instructie:

- . Maak groepjes van 2 tot 4 leerlingen en verdeel de taken.

2. Bedenk zelf een ratel.

De ratel van de foto komt uit Kenia. Deze ratels worden door kinderen gemaakt!

a. Leerkracht materialen:

- . hamer, aantal grote spijkers, plankje als ondergrond.
- . nijptang, ijzerdraad, tangetje om ijzerdraad te buigen en knippen.

b. Leerlingen

- . Verzamelen minstens 20 dopjes van (bier)flesjes voor een ratel.
- . Neem (bamboe of pvc) stokjes of een grote plastic fles mee voor een frame.
- . Eventueel nemen leerlingen zelf gereedschap mee naar school.

c. Instructie

- . Was de dopjes indien nodig eerst schoon.
- . Sla met een spijker en hamer een gaatje in de dopjes. Gebruik hiervoor het plankje als ondergrond.
- . Rijg de dopjes aaneen met een stuk ijzerdraad. Het dopje moet losjes langs de ijzerdraad kunnen glijden.

. Bedenk zelf een frame van de stokjes. Je kunt ook een plastic fles die in de lengte in tweeën is geknipt als frame gebruiken.

. Bevestig het ijzerdraad met de dopjes in het frame.

Les 4. 'African Rhythms in Curaçao'

De korte film “African Rhythms” van Curaçao Tourist Board en gemaakt door Corry van Heijningen duurt 15 minuten. In deze documentaire worden traditionele Curaçaose muziekstijlen gepresenteerd, waaronder de muziek di zumbi, tambú, tumba, etc.

Tip 1: In de documentaire wordt Engels gesproken. Vat daarom af en toe de tekst kort samen voor de leerlingen.

Behandelen van de lesstof (40 minuten)

Stel een of meer luistervragen, bijvoorbeeld:

- . Welke instrumenten van muziek di zumbi zie je ook in de tambú en tumba terugkomen?
- . Welke muzieksoort spreekt jou het meest aan? Waarom?

Je kunt Russel Soleana van Issoco op je school uitnodigen!

Russel Soleana komt graag nog veel meer vertellen over muziek di zumbi en het maken van instrumenten!

Zijn telefoonnummer is: 5999 6670659.

U kunt contactgegevens ook opvragen bij Kas di Kultura.

Deel uw ervaringen met de lesbrieven

Er is zorgvuldig gehandeld met het auteursrecht van gebruikte afbeeldingen en opnames en met de bronvermelding. Mocht u hierover vragen hebben, neemt u dan contact met ons op.

Graag horen wij uw ervaringen met deze lesbrieven. U kunt feedback geven via wmheriteduc@gmail.com